

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
belső farkasutczában 81 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetés s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:
Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, j. nuár 16-kán 1862.

(D) Az 1848-beli törvények nem valamely általános európai demokratikus eszméken alapultak. Hogy a nemzet a jogegyenlőség európai színvonalára álljon, és pedig az alkotmányos jogalapok nagyobb megrázkodtatása nélkül, csak vissza kellett térnie legrégibb intézményeire, mielőtt a magyar viszonyokra a középeurópai feudális rendszer a germán elemmel érintkezések folytán odaragadt volna.

Az Árpádok korában a magyarok mind egyenlők voltak; a pusztaszeri kötésben egyaránt osztották a hadi zsákmányokat, s azon jogegyenlőség létezett, melyet sokkal későbbi időkben a székelyekre nézve legjobban jellemző Mátyás király szabadságlevelének következő tétele: Nec habet aliquis dominorum plus, nec servorum minus de libertate.

Valamint egykor a protestantizmus arra törekedett, hogy a hitet eredeti egyszerűségére vezesse vissza, de hogy az ne más mint a Megváltó által hirdetett hit maradjon: úgy 1848 törekedett a magyar alkotmánynak eredeti tisztaságában való visszaállítására.

E szerint az nem új formát, nem új felfogást teremtett, hanem egyszerűen az alkotmány köréből addig kizárt népet bevette az alkotmány sáncaiba; vagy is az addigi nemesi szabadságot kiterjesztette az egész népre, s ha a választási jogot a felszabadult népre nézve bizonyos censushoz kötötte, míg másrésről a nemességet háborítatlanul meghagyta ősjogai élvezetében, az által csak a szabadság történelmi praescriptiojának tett eleget; minthogy ő nem tabula rasára építvén, létező jogot senkitől el sem is vehetett.

Eppen ebben fekszik az 1848-iki törvényhozás legitím ereje; mert az a nemzet alkotmányos és történelmi fejlődésének csak is folytatása, s nem oly újraalakítás, mint a minő Franciaországban történt a múlt század végén, mely az egész multat ellökte magától, s azon álladalmat még maig is folyvást folyó experimentációnak, s e miatti párt- és politikai hánykodások örvényébe sodorta.

A magyar királyság ily gyökeres átváltoztatása, tekintvén a különböző pontokra gravitáló heterogen elemeket, egyiránt veszélyes volna a közös birodalomra, valamint a magyar királyságra. Ezáltal egy oly állapot venné kezdetét, mely által a különböző érdekek folyvást, vagy az uralkodói kegyelemre, vagy a tömegek forradalmaira támaszkodva, örökös viszálynak, hánykodásnak és bizonytalanságnak tennek ki ez országot, mely szerencsétlen helyzetet, ha-

bár egyszer máskor Ausztria saját felsőbbségének érvényesítésére felhasználhatna ugyan, de folyvást ápolva azáltal a szakadás szellemét, gyöngévé tenné magát nagyhatalmi állásban, hol erejének s tekintélyének biztosítékul egyedül népeinek szoros együttartása, s jogaik érzetének biztonságában a dynastiához való hű ragaszkodása szolgálhat. Nem lehet tehát e területen sem a kegyelem, sem az erőszakolás eredményeire sikerrel támaszkodni; egyedül a történelmi szabadság kifejlődése az, mely által sikerrel lehet tovább vinni a békés és törvényes előhaladást.

És e tovább alakulásunk a legtermészetesebb is volna, ha csak volt nemesség, és felszabadult nép érdekéről volna szó; azonban nálunk még egy más és mindeniknél fontosabb kérdés van, melyet törvényeink alapján kellene kiegyenlíteni: ez a nemzetségek kérdése.

Azon nemzetségeknek, kikkel együtt élünk, s kikkel sorsunk közös, mondhatni éles ellentétben állanak érdekei. Csak ha Erdélyt veszszük is fel, láthatunk mily különbözőleg vélekedtek nemzetségeink az ország restitutójáról.

A magyarok és székelyek, a jogegyenlőség után a municipiumok hatáskörének élvezete által, teljes biztosítékát látták a nemzetségeknek.

A románok nem állottak messze e nézettől, ők magok is a municipiumban keresték inkább nemzetségek biztosítását; de nem tetszett nekik az, a mennyire éppen ezen municipalis hatóság az 1848-iki törvények által felállított bizottmányok, s az újabb reorganisatio alkalmával kiadott főispáni utasításokban még számszerint is szűkebb körű bizottmányok által a megyék hatásköre korlátoztatott. Sajnos volt, hogy fejlődésünk ezen stadiumában az itteni magyar és román elem nem tudott kiegyezni; mert az ebből kifejlődött viszálynak lett következménye, hogy a most létesített interimális rendszabályok közelebb esnek már a harmadik nézethez: a szászokéhoz.

A szászok, mint polgári és földmivelő elem, az érdekek képviselése által látják megoldhatónak nemcsak a municipiumok, de magának az országnak is szervezését; és ha a magyarok egyéni érdekeit tekintjük, a szász nézet reánk nézve szintén legkedvezőbb; mert hisz látjuk, hogy bárminő érdek-képviselőt álljon elé, a vármegyékben a magyar elem kezében vannak ezen különböző érdekek tényezői, minthogy a román elem abszolút többsége egy érdek befolyása alatt áll: ők csaknem mind földmivelők s kis birtokosok. Innen van azon kilátás, hogy a legújabb ideiglenes szervezés szerint a bizottmányoknak

alig $\frac{1}{4}$ részét képezendi a román elem, míg a most feloszlott bizottmányoknál a magyar-román népességű megyékben láthatunk szívesen beleegyezni a magyarságot, hogy a bizottmányokban annyi román legyen számszerint, mint magyar.

Ezen helyzetben az érdekek képviselésének eszméje a magyarokra nézve tagadhatlanul legkedvezőbb; ámde a mi törvényhozásunk célja az volt, hogy a nemzetségek a municipiumok által elégtessenek ki, és így az érdekek képviselését habár személyes nemzeti érdekeinkből pártolnunk kellene is, nem pártolhatjuk törvényhozásunk azon céljánál fogva, a mely kívánta a velünk együtt élő nemzetségek igényeit úgy elégtetni ki, hogy ők velünk testvériességben s kölcsönös szeretetben éljenek, s hogy az alkotmányos életet, melyet eddig inkább a nemesség érdeke védett, védje ezután a nép millióinak érdeke, minden káros nemzetségi surlódások kikerülésével.

Igy mi kérdésen kívülinek látjuk, hogy hazánk nagy többsége, mihelyt a törvényhozás terére állhat, visszatér az 1848-iki eszmékre, mely szemben a birodalmi kormányzással, a mult alkotmányos élet történelmi jogára, királyaink esküjére támaszkodik; a nemzetségeknek pedig kölcsönös egyetértést, és a kimondott jogegyenlőség alapján szabad nemzeti mozgást s kifejlődést kíván ösztönözni biztosítani.

Igy azon törvényhozási eszmék azért szilárdak és biztosak, mert nem tabula rasára teremtettek ujakat, hanem a történelmi multra építettek oly épületet, mely az újabb kor ízlésének és szükségének megfelelő. A magyar királyság joga véd az abszolutizmustól; a jogegyenlőség kimondása pedig védi a népet a régi aristocrazia túlhatalmától; a municipalis életnek pedig lehető szabad kifejlődése, tért ad a nemzetségek szabad mozgásának mindaddig, míg a municipiumok úgy a törvényhozásra némi befolyást gyakorolhatnak, valamint a belső közigazgatási és törvénykezési ügyvitelben is jogos autonómiajokat fenntarthatják. Látni való tehát, hogy valamint reformjaink alkotmányunk alapjából indultak ki, úgy azoknak szerencsés és megnyugtató kivitele, csupán és egyedül ezen alapon történhet.

Belső, január 11. 1862.

A „Kolozsvári Közlöny“ 199 számú 808-dik lapján Zsobok, és Nagy-Borosnyó azt az egy pár, s azok közül is az utóbbi esetleges túlzást, az egész hazában méltán általános részvétre számítván, nagy csodaként hozza fel. Hát nekünk szegény rödi birtokosoknak, kik Kolozsvár, és Torda között a középponton mind két várostól csak is $\frac{1}{2}$ 2 arányi távolban lakunk, s kik egy pár év alatt 18-szor gyújtattunk

TÁRCZA.

TÖRTÉNELMI NYOMOZÁSOK
a leopoldi diploma keletkezése körül.

KÜVÁRI LÁSZLÓ-TÓL.
(Folytatás.)

De ideje is volt már. Mert alkalmasint folyt már az országgyűlés, vagy tán el sem kezdődött volt, a midőn I. Leopold Marchio őrnagyot Apafihoz küldé, s tudtára adta, hogy az akkor Erdélyhez tartozott Máramarosra tölre császári sereg szálják meg. b) Itt van magyarzata a gabona-adó kivetésének; ha feljegyezték volna, hogy az őrnagy mikor érkezett be, s mi választ kapott, sok mindenek nyitjára jöhetnénk. Így csak annyit látunk, hogy Telekinek Dunoddal egyezkedéséhez képest, Veterani tábornok egy gyalog s négy lovas-ezreddel Máramarosba jött telelni; Csáki László pedig, ki Beldével a portára futott volt, s onnan Magyarországra került, hol ezredességét s egy lovas-ezredet nyert, éppen Kolozsmegyébe, notán elvesztett jószágába, Bánffy-Hunyadra szállta le ezredét. c)

Megkezdődött tehát Erdély tervszerű megszállása. Hogy a fejedelmeknek a tervben nem sok része volt, mutatja az, hogy a megszállást ellenséges lépésnek vette, oda hagyta fejedelmi székvarosát, udvarát, tanácsosait, s hét zászlóalj katonával, nov. 30-kán Szeben falai közé vette magát; d) dec. 18-n

Fejérvárról ágyukat vitetett, s Szeben védelmi állapotba tette. A porta pedig, hogy érdekét támogatva lássa, dec. 20-n egy kapusi basát küldött melléje. a) S e mellett, 1686 elején Tökölnek 9000 törököt, hogy magának Magyarhonban serget fogadjon, 20,000 tallért adott, s meg lön bizva, hogy az Erdélyt megszállni akaró sereg ellen operáljon.

II.

Végéhez értünk a nemzeti fejedelmi kor aranykorának. Ezen kor banyatól napja itt alkonyra kezdett szállani. A hon, mely oly hosszasan békében élt, ellenséget, katonai megszállásokat nem látott, e szerencsétlenség az 1685-ik évvel eltemette. S óriási erőt kívánató küzdelmeknek indult elébe.

Még nem is tavaszkodott, megkezdődött a mozgalom. Febr. Bethlen Miklóst Máramarosba küldték, hogy a Veterani megszálló hadával számoljon s e népek fizetessen; de bár egy millióra ment fel a helyt fölémészett, felcsikort s elvitt pénz és élelmiszer, a nép majd mitsem kapott. b) Teleki is, hogy a Szatmáron telett gr. Caraffával könnyebben érintkezzék, martiusban a deputatio és tanács tagjaival Kolozsvárra tette át szállását, s itt maradt apr. 14-ig, a mikor mintegy szinpadit hatást vadászva, mint vihar hajtott be Szebenbe. c) Máj. 6-án az országnak mintha ellenség jöne, insurrectiot hirdettek; máj. 12-n pedig itt országgyűlést nyitottak meg, hol hallatlan adómennyiséget, kapunkként 60 ftot róttak ki, s e mellé mint-

ha a fegyveres erő feleslegessé vált volna, mi szinten példátlan, az egyház bíró nemességre 2 forint s a székelysége 10,000 ftot vetettek; valamint a nemzet bizodalatlankodása tanujelül azt is látjuk, hogy a honvédelmi bizottmányba Rhédei István, Daező János, Daniel Mihály, Jósika István, Naláczai András, Buda János, Mikes Pál s mások személyében még tíz tagot neveztek. d)

A helyzet, Szeben és a fejedelem, az ország és nemzet helyzete valóban válságos is volt. A császári kormány a kérdések kérdése megoldásához, Buda-vára ostromához készült, hol majd másfél századjá már, hogy basák tanyáztak. Veterani már a fejedelem s határában telett, Csáki pedig éppen Kolozsmegyében. Sőt még az is hozzá járult, hogy Tököl, kapott 9000 törökjével felindult volt, hogy nejét Munkácsról kiszabadítsa, de Caraffa miatt fel nem hatolhatván, Hunyadi várába jött, s János körül portyázott, szemmel tartá Veteranit.

Igy körül volt fogva fegyveres erővel Erdély, a midőn Csáki László Hunyadról, máj. 17-n, s nem soká Scherffenberg tábornok Máramarosból egyszerre csak Bonczidánál, Kolozsvár mellett táborba szállottak. Képzeltetni a benyomást a házára, mely huszonöt év óta német katonát nem látott. A nép odabagya házát, vagyonát szekerekre rakva, marháját maga előtt hajtva, a hegyekre, erdőkbe, havasokra futott. A fejedelem Szeben védelemre készíté, s máj. 18-n a várost és várörizetet hűségére eskettette; s röpült a parancs, hogy az ország hadai felüljenek.

d) Törvényoz. Mike, Art. Diet III. 949.

Pár nap alatt mintegy 20,000 ember gyűlt Szeben alá. Teleki tartott felettük szemlét: a tábor zömét, 10,000 embert Bethlen Gergely alatt Szeben és Medgyes közt a bássági völgybe pihenésre küldé; Gyulafi László udvari főkapitányt fizetett hadakkal s marosszékiekkel Kolozsvár felé meneszté a császáriak elébe, de oly utasítással, hogy a rablást félézzék ugyan, de vért ne ontsanak. A harmadik dandárt, Kálnoki Sámuel alatt Déva felé indítá. a)

Ki ellen? mintegy kérdéskép merül fel. Tököl ellen, ki Hunyadra ült volt be, s Telekitől, mint barát fogadtatott, mint a porta embere barátságáról biztosított, s most látva Erdély megrohanatását Jenő felől táborát berendelte, s Scherffenberg is Szeben közé akara elnyomulni. Kálnoki ment... Tököl táborát egész véletlen, június 2-kán, Ilyénél meglepte, s kiverte az országból, több menekültet elfogott, kiknek Teleki orukat levágatá. b)

Mi alatt ezek folytak, Bécsben, a Haller János vezérlete alatt diplomáért ment követ-ség működött, s egy okmány jött létre, melynek pártját Szebenbe előre leltüldék, s itt egy bizottmány vette vizsgálat alá, melynek elnöke Teleki, tagjai: Bethlen Miklós, Bethlen Elek, Bánffy György és Frank Bálint valának. c)

a) Cserei Histor. 157.

b) Fundgruben. III. 360. Cserei 157. Bethlen Miklós II. 26. 27.

c) Bethlen Mikl. Ünleltir. II. 22.

(Folytatjuk.)

d) Fundgruben. III. 360.
e) Bethlen Mikl. I. 556. II. 17-21.
f) Bethlen Miklós. . 552.

fel, ne legyen szabad elviselhetetlen levertségünk miatt könnyűre fakadva e pár sornak lapjában kiadását reménylünk?

Mi N.-Borosnyóknak egy esetleges vagy egyszerű egés-sel sem dicsőíthetünk; mert a miénk mindegyike földig hamvasztó, s kettőztetve, háromszorozva oly mesterileg kidolgozott gyújtás volt, hogy csak is magyar éghetett le, s a közvetlen szomszédságu épületek sértetlen maradtak. Az égetők utolsó istelen remekjüket 1859-ben augusztus 9-ikén mutatták be daemónnak, mely dühöngő gyújtás következtében 12 gazdasági épület és lakház lett a lángok martalékává, s ez által 3 magyar család juttatott koldusbotra 1 pedig életét veszti! Borzasztó és szívmegrázó jelenet és látvány volt az: mint buzták ki a már 30 év óta mind két szemére tökéletesen vak 74 éves Farkas Áront, 78 éves Farkas Jánosné, és 76 éves Bihary Jánost össze-éve saját lakjaik lángjai közül; legutóbb említett ennek következtében Kolozsvárt magyar kinok közt megis halt. Óreg aggyastán! az utolsó insurrecciónnak daliás terméti hadfia! derék hazánkfia, s m.-vásárhelyi érdemes tanárunk Bihary Sándornak édes atyja! menybe szállt lelked ne esdjén bosszúért mert egy e falunak Sodoma, és Gomoraként megjavulása előtt stilyednie kell! Azóta házakat nem gyujtanak már, mert nincs több, a magyar papi lak is elhamvasztatván, s az egyház szegénysége miatt fel nem építhetvéen most egy román lakává alakult, még a birtokosoké köztül csak is 3 udvarház áll; mert ezek helyiségük, és építési anyaguk miatt nem gyújthatók, de takarmányuk, kertjük ezeknek is több ízben felperzseltetett. — N.-Borosnyói birtokos T. S. urnak, kinek károsodását szívünkkel fájjaljuk, még sikerült jóságát eladva onnét elköltözhetni; de az idevaló birtokosoknak (kik egyről egy megcsökönnék) a jóság eladás sem sikerülhet, mert a különben kies fekvésű, s mind két említett városához oly közel fekvő falu utcazt az utcára kiébb-kiébb tett kerteléseikkel az itteni közlakosok elfoglalták, s az egész helységet az utcákra épített disznó olajikkal, s marháik alomjaival rondává tették, s a megvenni szándékozó annál is inkább elundorodik, mivel noha a Felek-tetői ország utól csak is 3/4 órát tartó csinalatlan ut vezet a helységbe, ez még is az előjáróság hanyagsága miatt nyaktörő rosszassága.

Továbbá ugyan többen a lakók közül a végszegénységre jutott birtokosoknak nagy kiterjedésű, egész honban pártatlan fekvésű, és faju erdei a forradalom alatt és óta erőszakos legelés, fejszés, s most miután fa már nincs, tőkés, ása, kapálás által tökéletesen elpusztította, s naponta pusztítja. A birtokosság, erdeiért a földadó behozatala óta küllömbféle pótlékaival együtt több mint 4000 ft adót fizetett a nélkül, hogy abból (erdeiből) egy fillért vagy egy szálaeska fát kapott volna, vagy az egész erdő területén lévő bokor 4000 o. krt. érne. Most már miután egyebet elpusztítottak, a vetéseket s réteket támadták volt meg. Alól-irt látva a bosszantó törvénytípást, s szegény de minden közjót áldozatra kész birtokos társainak véghanyatlását, s a Girokúti 1860-dik naptárának (mert naptárnál egyebet szegénységünk miatt nem olvashatunk). „Mit ér egy helység kiképzője” 10 arannyal jutalmazott pályamű ála megilletődve, a mezei rendőri felügyelőséget elváltatam, s 8 hajtsáimaimmal (miután egynek fejét behasították, vállát, lábait összevagdalták, mégis több feltámadást legyőzve) sikerült 13 főerdőpusztító tolvajt tetten érni, s 4 szomszéd falusi, és 2 helybeli becsülsök által (kegyeletesen, mert az összes kár 20,000 ftot is meghaladná) 109 o. forintokat reájok becsülni, s a mi T. szolgabíránk jelen körülmények között több hónapok óta nem tudott annyi erélyt kifejezni, hogy e csekély összeget, miből a felügyelő személyzet véres verejtékes fizetését megkapthán, felvétesse; pedig ennek felvétele nem lett volna alkotmányellenes eljárás, aztán nem magán hanem egy minden anyagi erejéből kisajtolt egész birtokosság közérdeke.

Végül rödi lakókkal ló- és marhalopásért a tömlőzelve. T. szolgabíránk ennek meggátlására számos éji örö-

ket rendelt, de hát volt vagy van vagy egy éji ör? apróbb és gabonalopások, verekedések a szó szoros értelmében minden éjjel jönnek elő; itt minden szolgabírói rendeletet a szél nyom hatás nélkül keresztül fű.

Ily helyzetünkben senki töltünk szellemi vagy anyagi áldozatot ne várjon; minden képességünk és jó szándékunk dacára tüzhelyünkhez szegyezve remetéké kell lennünk, s a „Mi atyánk” végezávat megoldva mind untalan ismételnünk „Uram ne vigy több kísértetbe, de megszabadíts a gonoszról gonoszabbtól mind örökké Amen.”

S hogy ne láttassanak a fennirt sorok önérdékből írottaknak, alólirt a fennirt 109 o. ft. összegnek, mit a kormányzó ö nmighoz (ki külföldről érkezvén, s még jól meg sem pihenve a mult hó 18-ról 3008 elnöki száma alatt az erdők érdekében oly üdvös rendeletet adott ki, mit minden honpolgár köszönettel fogadhatott) beadandó kérvény következtében felhajtani reméllek, 1/4-öt részét mint saját illetőségemet, a hajtsárok megtöltését leszámítván, a t. szerkesztő ur által kijelendő legjobb czélra ezzel felajánlom, s kézhez kapás után számadás tétel mellett el is küldendem; hozzá téven azt, hogy miután sereimnek vannak, nézeteink is volnának, mikből tán más is okulhatna, s miket ha lapjában hely adatnék, időnként közlönék.

K ó s a G y ö r g y,
erdő és határ felügyelő.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Csikszék, Aranyossék és Küküllőmegye alkotmányos tisztikara beadta visszalépéséről nyilatkozatát. Itt azon hir terjedt el, mit fenntartás mellett közlünk, hogy a küküllőmegyei tisztség újra alakult volna, s az eddigi tisztek nagyobb része, miután alkotmányos hivatalát letette, a rend, és a tér lehető megtartása végett, köteleseit tovább is folytatni fogja.

— A palatinusságról, s Magyarországgal kiegyenlítésről, lapunk mult száma végén a „Vaterland” után közlött hir Bécsben minden lapot megszólaltatott. A Sch. Corr. azt mondja, hogy egy német, mint magyar részről vett hírek kétségbe hozzák a palatinusról szóló hírt, sőt tagadják azt is, hogy erről szó lett volna. A „Vaterland” megáll híre mellett, s azon lapoknak, kik e hir valószínűségeit abból mutatják ki, hogy a palatinust nem is az uralkodó szokta kinevezni, azt veti ellen, miképp ő nem szolgált a módálításról csak a czélról. A felhivatalos „Wiener Corr.” ezen eseményt igen valószínűnek állítja, még pedig jó forrás után; azonban után teszi, hogy ezáltal a főherczeg feladatta nem a február 26-iki patens felbontása, hanem éppen annak átvitele lenne, azonban úgy véli, hogy a mérsékelt pártnak természetesen némi engedmények fognak adatni. Az „O. D. P.” azon csodálkozik, miért nem beszél már a hir Golukovszki nádorságról is, mert hisz ő is megkapta volt a szent István keresztet? A „Oest. Zeit.” írja, hogy a feudalisták mesterkedtek ugyan Velenczében, de a tavalyi év megtanított, hogy azon bizonyos loyális urak biztatására mit lehet építeni; kik éppen azon pillanatban vonultak vissza, midőn ideje lett volna a népszerűség kockázatátának s a férfijellem kiállításának. Az „Ost. Zeit.” az octoberi diploma férfait érti; de mellőzi, hogy az ők magatartását a nélkülök kelt február 26-iki patens döntötte el. A „Presse” örmöhírnek tartja Rainer főherczeg nádorságát juthatását, feltéve, hogy a február 26-iki patens átvizsi, azonban azt meg nem foghatja, hogy lehet ezen feladattal Magyarországot kibékíteni. A „Presse” érteni kezdi a magyar ügyet. Ugyen e lap írja, hogy a magyar és horvátországyülés egybehívása iránti határozvány legközelebről Ö Felsőge elebe fog terjesztetni, de az erdélyi országgyűlésről nincsen szó. A „N. Nachrichten” egyenesen a dolog derekára vág, s kimondja, hogy a Lajthán innen s túli részek kiegyeztetése b. Hübner a legalkalmasabb, s ennek esetleges jelenléte Velenczében talán egy okkal több arra, hogy nevé

az igazgatási körökben a kúszóbbön levő változásokkal ismét kapcsolatba hozzák. A magyar lapok, mindezekre csak azt mondjuk: közvetítők lehetnek a magyarok közt, de pártok nincsenek; minden párt együtt áll az alkotmány védelmében. A „Vand.” legújabb híre szerint Rainer főherczeg helytartóul volna kinevezve.

— „Stürgöy”-nek Bécsből egy a román elem intentiona vonatkozó cikket írnak, melyből mint curiosumot emelhetjük ki azon értesítést, miképp a Bukarestben használt földmesei, iskolai könyvek a Tiszát mondják Románia határának. Már ennyire csakugyan a centralisták sem mentek; s Plener pénzügyminiszter ur is, költségvetésében Erdélyt és Horvátországot a magyar királysághoz számítja. Tehát az összes Ausztria sem követel tőlünk annyi áldozatot, mint az új Románia.

— Szombathelyről írják a „M. Sajtó”-nak, hogy ott január 7-ken a gazdasági-egylet üssze gyűlt, azonban mindjárt a gyűlés kezdetén elnök Bezerédi László értesíti a gyűlést, miképp a főispán helytartó egy átiratot küldde hozzá, melyben tudatja, hogy neki nincs ugyan kifogása a gyűlés ellen, azonban az első alispánt megbizta, hogy ott jelen legyen. Mire indítványoztatott, hogy inkább jobb időkre halasztssák a gyűlést, hogy sem felsőbb felügyelet és korlátozás alá essenek; mit a gyűlés elfogadván, magát feloszlata más időkre, s az egylet ügyeit az elnökre s az egylet tisztviselőire bízta át. Mikorra Hraboszki alispán a hely szinére megjelent, mielőtt szóhoz jutott volna, a gyűlés elnökét követve elhagyta a termet.

— A „P. Lloyd” jól értesült hir után közli, miképp az alsóház pénzügyi biztómánya azon véleményen van, hogy a katonai kiadásokra vonatkozó költségcsatitást legalább is negyven millióval alább kell szállítani.

— A franciaia belügyminiszter előadja az 1862-ben véghezvitt népszámlálás eredményét; melyből kijön, hogy a népszaporodás ott emelkedőben van, a mi mindig valamely állam jólétének adatául tekintetik. Franciaország 89 departementjában az összes lélekszám 37,382,225. — Öt év előtt 36 millió s 39 ezer volt a lélekszám; s így öt év alatt a lakosság 1,342,861 lélekkel szaporodott, azaz m. e. 37/10 százalékkal.

— A „Pays” a hivatalos népszámlálásról vélekedve, ezíкке végén azon fontos észrevételt teszi, miképp a születési eseteknek a halálozásokkal összehasonlítása meggyőző a felől, hogy e század eleje óta az emberi élet közép hossza több évre terjed ki, vagyis az egyesek hosszabb életiek. Tehát nemcsak az emberek száma szaporodik, de több is bennök az életerő.

— Hogyan kezdenek a köztünk élő nemzetiségek ébredezni, annak elég tanujale az, hogy Nagy-Kikinda a szerb akademiára 10,000, a szerb színházra 5,000, Szent-Tamás pedig a színházra 6,000 forintot ajánlott meg.

— Győrmege új tisztikara a következő óvás mellett foglalta el állását: „Habár a győrmegei tisztikar jól tudja és hazafias szeretettel égő kebelével, mely fájdalommal be kell vallania, miképp hazája jelen állapotát törvényesnek el nem ismerheti, még is úgy találja: hogy azon mély tisztel-et és kegyelet következtében, melylyel a magyar a l. f. uralkodó házból származó koronás király iránt 300 év óta folytonosan viseltetik és mi a győrmegei tisztikar kebelében is mély gyökeret vert; valamint Ö cs. kir. Apost. Felsege ismételt nyilatkozatai nyomán, hogy a jelen állapot csak átmeneti közbejött esemény; — hogy a sz. István koronájához tartozó országoknak az összbírodalombai beolvastása távol fekszik atyai szívétől, — hogy Ö Felsőge Magyarország autonómáját és függetlenségét az 1790: 10. t.-czikk értelmében fűntartani akarja és e végből még 1861. aug. 21-ről kelt legfelsőbb leirátában az országgyűlés mihamarabb egybehívását megígérte, — teljes és tántoríthatlan bizodalommal viseltetvén: e helyet elfoglalja, melyre őt a főispán az ország fejedelmének nevében megbizta; — Ö cs. k. apost. Felsőge mint a pragmatica sanctio határozmányai szerinti trónörökösnek parancsait teljesítendi; — de óvásul

JUDITH TÖRTÉNETE.

VI.

(Folytatás.)

— O, jaj, ne beszéljen így, urfi, mert mindjárt siróba fakadok — szölt elérzékenyülve Tóbiás.

— Jól van, jól, szölt Kecseti — hagyjuk ezt. Fűdd meg a kűrtöt, gyűljenek össze vadásztársaink. Ideje már a vacsorának. Alant a völgyecske alkalmas szállótanyánk lesz, a fű már kiűtt ottan s az idő csönd. Jó tüzet raktok a kűrhő körül, benn mi, elfűtünk a dűllő és rectificatorokkal és a jelenlevő táblabírákkal, ti pedig süthetitek oldalakat hajnalig a tűz mellett.

Ezzel Tóbiás fűni kezdte egy igrámatlan nagy kűrtöt, melyre az összerűgő völgy nyílások százzsoros vizhanggal feleltek. A vadászok összegyűltek s az élelmek halmazát megsemmisítő jó étvágy után még egy időt vidám adomák közt töltvén el, végre az egész vadásztársaság éji nyugalomra távozott.

VII.

Hajnál volt. A vadászok már ébredtek. Tóbiás, ki a pásztorlak előtt magas s izmos törzű bikkfa alatt volt elnyulva, még mélyen szendergett. Lábai göcsös rángatózásából lehetne sejteni, hogy lázas álma van.

— Itt a pénz, itt a pénz! melylyel örök-ké álmadoztam, szölt, sőt inkább kiáltott félálmosan felugorva fektől.

— A komé megtéboldott, kiálták a tűz körül beverő székelek, mialatt Tóbiás még

mind félálmosan szaladgált köröskörül s ásó-ért s kapáért kiáltozott.

Zaja, lármája felveré benn a pásztorlakban az uri vadászokat is, kik ébredve gyorsan kezdetek felöltözni; a mely öltözökös tulajdonképpen csak abból állott, hogy bajuszokat s hajokat rendbe hozták s pipára gyújtottak, miután feltehetjük, hogy akkor sem hordoztak magukkal a vadások tábori ágyakat s akkor is a vadászat főingere éppen abban állott, hogy a civilizált ember minél inkább visszatérjen a vad szokások s nélkülözések közé.

Tóbiás ezalatt ha ásót s kapát nem is, de egy pár meglehetősen izmos vadászkést összegyűjtött használat végett, s azon terebélyes bikk aljában, a hol — a mint már említök — feltűt éji tanyáját, rettenthetlen szorgalommal kezdé felásni a földet; mi alatt a székegy vadászok nevetkezve s élceskedve álltak körül a kincskeresőt, sőt maga a dűllő biztos ur is eresztgetve fűstjét nagy tajtipipájából, nem idegenkedett egy pár élczelzel érdekelni a kincskeresőt, s egész testét megrázó nevetésével reggeli commotiot szerezni kiszéledett kövér természetének.

Tóbiásnak sikerült végre annyira kibány-ni a földet, hogy egy izmos és jelentékeny lapos kőre bukkanjon.

— No, és tehát nevetek-e még rajtam kegyelmeitek? — szölt Tóbiás önzertel. — Lám itt e kő éppen az, mint álmodám. Kincs van ám ez alatt, megmérhetlen kincs.

— Igen ám, megmérhetlen nagyságu varangy-béka. Nőzsa, csak rajta, Tóbiás komám, emeld fel azt a kincsesláda fedelét — jegyzé meg egyik székegy vadász.

— Tóbiásunket nem kelle ám sürgetni

a kő felemelésére. Remegő kezekkel, kigyult areczkal ragadta fel a követ.

— Kincs, kincs! — ordita, de senki ide ne közelítsen. Ez az enyém!

Valóban a kő alatt igen finom lencszövet-be volt valamely tárgy beburkolva. Tóbiás sietve ragadta ki azt s gyorsan kezdé kibonyolítani.

Rettenetes látvány. Gyönyörű kis csecsemő bullott ki a lenrubákból, mely a mint a nyakán látható két foltok tanúsíták, erőszakosan, megfojtás által végeztetett ki.

Nem vére számításba a gyermeknek feltűnően nemes vonásait, a finom szöveteit, melyekbe holtteste burkolva volt, s melyeknek használatá kivált akkor csak a legelőkelőbb házaknál divatozott, azonnall eláru-lák, hogy a fölfedezett szomorú gyilkosság nem közsorsu család körében hajtatott végre.

A dűllő biztos arca végtelenül elkomorodott. Érzette, hogy most rajta a sor, mint itt főhivatalnoknak in facie loci megtenni a rögtönös lépést a bűn üldözése végett.

A magyar nemzet maga magát kormányozta; maga ítél, maga bíraskodott, ugy a magán, mint a közkeresetben, a szó leg-szorosabb értelmében. A polgár azt maga védte a jogot, maga a közkeresetből. Nem volt itt azon burocracia, mely mint a sorkatonaság a néptől külön válik, s mondhatni mindentől attól nagy részben elszigetelt külön elemet képez.

Egy bűn láttára mindenki ben fűldűzt az erkölcsi önzert, s másfelől minden szé-kely a közigazgatás láncszemébe lévén fon-va, egyszersmind hivatalos érdekelttséggel is üldözte a bűnt, elégtételt nyervén az igaz-ság kiszolgáltatásának eszközésében.

Az igazság nyomozásában nem ragasz-kodtak azon hideg formasságokhoz, melyek éppen a czélt tévesztetik el s időt adnak a vétkeseknek, hogy magukat a felállított vá-dak ellenében cselekkel is védhessék.

A mely perczben és a hol valamely bűn fölfedeztetett, ugyanazon perczben s ugyan-ott készen állott a törvényes bírói hatalom, mert autonómiaja volt az utolsó falu közsé-gének is, s ezen felül az egész intelligentia az oly életrevaló, s az állam budgetjét oly nagyon megkímélő táblabíróaság rendszere által, ugy a közigazgatási, mint a bírósági hatalomnak feljogosított öre, szolgája és tagja volt, szétszórva a törvényhatóság minden pontján.

Mondhatnak bármit a tudákosok bölcssei, kik már pogácsába készítik a ló számára a szénát, s pilulákba akarják összevonni az emberi edeldt vegyreszeit; kik gépies tán-czokat találnak fel, s géppé teszik az állam-szerkezetet. Mesterkelt ostobaságok. Az igaz-ság a természetben él. S az emberi hibák és szenvedélyek felett nem ítélhetnek egyes gépei a társadalomnak, kik abban ördök ke-rekek. Azok ismerik a társadalom szenvedé-lyeit, kik benne élnek, kik az egyénekhez személyes viszonyban állanak s azoknak erkölcsi tulajdonairól saját tudomással bírnak. Hajdan egy sorral s egy szóval többet el-végeztek, mint korunkban egy szekér irka-firkával, s az álladalmot nem terheltek agyon kiadásokkal, oly szolgálatokért, melyeket az egyén maga véghez tudott vinni, ugy a zűd asztal mellett, mint a csatatéren.

(Folytatjuk.)

kijelenti: mikép ezen tisztán bátártalan lojalitásból és a bazzseretét szent érzelmeiből származó lépéséből se most, se jövőre nézve azon következtetés nem vonható: mintha Győrmege tisztikara e lépése által a jelen állapotot törvényesnek ismerné.

— Hírlapstatistika. Pesten jelenleg 59 hírlap jelenik meg, és pedig 43 magyar, 1 magyar-német, 1 német, 3 szláv és 1 román nyelven. Tartalmuk szerint ebből 15 politikai, 11 egyházi és iskolai foglalkozó, 4 iustrált, 13 szépirodalmi, (kérlek barmar egy „quatorzième-et, különben ismét meghal egy még ebben az esztendőben), 6 gazdasági, 4 szaktudományi, 6 humoristikai. Pesten kívül Magyar-Erdély- és Horvátországban megjelenik még 27; ugyint 15 magyar, 1 magyar-német, 8 német, 1 horvát és 2 szerb nyelven.

— Új üstökös. A párisi csillagda Pétervárról sürgönyt vett, mely szerint Wiencke csillagász január 8-án Pulkovában új teleszkopiai üstökösöt fedezett fel.

— Betűszedő-gép. Felt ur Bostonban oly gépet talált fel, mely a nyomdákra nézve épp oly nagy horderejű, mint a varró-gép a fehérneműek gyártására. A gépben 1000 betű és jel, valamint az egyes betűk és jelek tetszés szerinti számára van hely, ugyanazon egy időben szedheti ugyanazt s pedig különböző betűkkel; összesen 15,000 betűt egy óra alatt. A gép azonban a szedést, a nyomtatást, ismét szétosztja az illető osztályokba, s a mi még több, lajstromot vezet arról, a mit szed, s ha ugyanazon mondatot ismétlni kell, csak e lajstrom teendő a gép alá. Hogy mi igaz e találmányban, arról a világ legközelebb meg fog győződni, mert Felt ur a londoni világkiállításakor bemutatja találmányát.

Felszólítás. Mult 1861-dik évi püsköst harmadnapjára egy Móson tartandó tánczvizgalom tervezettét vala, némely indítványozó tagok által aláírás útján oly formán, hogy az ezen végre bégytlenő őszszeg felesége s még lehető jövedelmét fordították az ügyefogyott honvédek fölszólítására. Az indítvány pártolást nyert, mert a környékben ezen cím alatt szétbordított aláírási ívek magos őszszegzet tartalmaztak, többen be is írták. Azonban, hogy püsköst harmadnapján a tánczvizgalom meg nem tartatott, mindenki természetes oknak tarthatta, az üdvözölt gróf Teleki Lászlónak szerencsétlen halálával közbejött hazafias gyászát; de hogy azután meg nem tartatott, vagy pedig az aláírók beleegyezésével tánczvizgalom tartása nélkül is, miért nem fordított mind eddig, míg annak ideje lett volna, rendelkezése helyére, a közvélemény ítélteire bízuk. Most tehát, a midőn a kezelő tagok vállalkozási szent köteleességek mulasztásával, az aláíróknak csak jó szándékuk meggyőződésével kell magokat vigasztalnia, felszólítjuk az illetőket, legyenek szivesek a nem kevés bégytlen őszszegzet az aláírt tulajdonosoknak viszszaosztogatni, már csak azért is, mert ellen esetben az ilyszintű tapasztalatok gyanúsításokat szülnének más jó indulatu hazafias törekvések s vállalatok irányában is, kiknek a közpártolás hitelére kell támaszkodniak.

Többen.

Nemzeti színház. Jelentéseink a színházi előadásokról darab idő óta egészen bántóan szorultak volt a nagyobb érdekű politikai tárgyak túlbármaza miatt. A politikai élet teljesebb műfolyama oly bőséggel árasztja a legérdekesebb anyagokat, hogy kivált egy nem mindennap megjelenő lap szerkesztője nem egyszer jött azon kellemes zavarba, hogy alig tudá kiszámítani, miként juttasson a rendelkezésre álló rovatok közt elég tért a megyei élet mozzanatainak följegyzésére. De a legújabb viszonyok beálltával a belpolitikai élet teljesebb liktetése megszűnő, ama kellemes zavar is oda van, a közlemények bő forrásai szomorú módon bedugultak, s lapunk rovatai — úgy találjuk — szörnyű módon megnyultak. Tán soha, még 1860. oct. 20-dika előtt se volt oly nehéz megfelelni azon igényeknek, melyeket az olvasó közönség egy pártfogására méltott hírlapi közöny irányában joggal formálhat; de egyszersmind — ha szabad megjegyeznünk — viszont a szerkesztősegek se tarthattak több joggal igényt arra, hogy legnehezebb küzdelmeikben a közönség részvéte által bátorítottassanak. Ha, előfizető olvasóinkat méltán nevezhetjük „pártfogóink”-nak másfelől a journalisták — ki veszelés sítamodás nélkül ma csak másodrangú kérdésekkel foglalkozhatik gond nélkül — ép oly joggal remélheti, hogy a helyzet nehézségeit kellően felfogó közönség „begyes elnézését” nem vonja meg mindazon hiányokért, a melyeket nem áll hatalmában pótolni. Vitorláinkat be kell szednünk, illetőleg már beszédünk; elmékedéseink szabad röptű sajkája többé nem szállhat ki a vélemény nyílt tengerére; de ha már egy időre arra vagyunk kárhoztatva, hogy egy — reméljük nem sokáig tartó — vesztegárt kiálljunk, ám legyen; azért nem esztégdünk, nem ernyedünk egy jobb jövő iránti hitünkben. Addig is pedig igyekeztünk a kiszabott korlátok közt lehető figyelemmel és hűséggel visszatükröztetni polgárisult társadalmunk életfolyamának minden jelentékenyebb mozzanatát; s a színház egyiké levén azon intézeteknek, melyek a művelődés terjesztésére sajátosai gyakorlati formáikkal minden valóban civilizált s haladó nemzetnél nem csekély fontosságú tényezők gyanánt vannak elismerve, talán mielőbb tüzetes értekezést nyújtandunk színházunk jelenlegi állása és remélhető jövője felől. Addig is e rovatot újból megindítjuk, visszatérve oda, a hol annak folytatása félbe szakadt volt.

Színházi referenstunk következő darabok előadása felől jelentésével maradt adós: „Két királyné”, eredeti történeti dráma 5 felv. írta Csehy Sándor, előadott mult dec. hó 7-kén jeles színésztünk Gyulai Ferencz jutalomjátékán; aztán „Lári Fári”, „Egy nő szíve”, „Fiammina”, „Párisi adós” és báró Weisz Alfonza k. a. hangversenye, „Hugenották”, Marcellné jutalomjátéka; „Egy óra”, „Borgia Lucretia”, „Leona”, „Szapári Péter”, „33,333 frt”, „Maria di Rohan”, „Czigány”, „Kinizsi”, „Nevelő ezer baj közt”, vigj. és ballet, melyben Lanner Katalin k. a. a bécsi karinthisi kapu melletti operaszínház első táncosnője; Carron Alfred, Neumüller k. a. és Alberti jelesül táncoltak; „Kerek két pengőt kölcsön” vigj. és „A festő álomképe” ballet; „Alvájár” opera; 1861 utolsó napján „Molnár és gyer-

meke” vagy a lelkek vándorlása karácson éjszakáján, rémedelmes ostoba történet, melyet érdekes állapotban levő asszonyoknak és gyermekeknek részvényes látni.

1862. január 1-sőjén, új év ünnepeire „Bánk bán”, diszoldadás; azután napokon: „Gizella” ballet és „Füldőre kell mennie”; „Hunyadi László”; „Esmeralda” ballet és „A kórta”; „Tücsök” Szigligeti Jolán újonnan szerződött tag első fellépteti; „Mártha” opera; „Romeo és Julia” Szigligeti Anna újonnan szerződött tag első fellépteti; „Falusi egyszerűség”; — „Troubadour”; „Mari”; egy anya a népből; — ez volt folyó hó 16-dikáig az elég változatos játéksorozat.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. Az angol lapok hangulata most a Trenttgy bevégzése után is épp oly ingerült, mint e vizzály kezdetén volt. Oka ez ingerültségnek Seward azon jegyzékében rejlik, melyet dec. 26-ról Lyons lordhoz intézett, s melyben többek között ilyen mondatok fordulnak elő: „En nem feledek, hogyha az egyesült államok java az elfogott egyének letartóztatását követelné, joga és kötelessége lenne e kormánynak őket fogva tartani. Amde azon tényállás, mely szerint a létező felkelés sikerrel küzdtek le, s terjedelméből folyvást vesz, valamint az elfogott egyének viszonylagos jelentéktelensége, higgadt megfontolás után, nem engedik nekem, hogy ezen védfegyverhez nyuljak.” A „Times” az idézett elméletre következő megrovást tesz: „Ezzel tehát mindenki figyelmeztetik, a kinek csak az egyesült államokkal valami ügye van, hogy ne a népjoghoz, hanem ahoz alkalmazkodjék, a mit éppen az egyesült államok célra-vevőinek tartanak; s ez természetesen mindenkor az ő ellenállhatási erejüktől fog függeni. Mi kétkedünk, mond a „Times”, hogy valaha egy nemzet ily kézzelfogható és óriási bakot lött volna.” A „Morning Post” még élesebb szavakban taglalja a jegyzéket, s sajnálatát fejezi ki, hogy a jelen században egy polgárisodott nép annyira el tud felejtkezni, ha arról nem a mivel másnak, legalább a mivel önmagának tartozik. Most már világos, folytatja a „M. Post”, hogy tul az atlanti tengeren, az ököljog az egyedüli jog, a minek még valódi érvénye van. Cuba és más példák megantitottak minket, hogy semmi nemzetjog sem szent a szabad martalócok szentebb ösztönei előtt stb.

E hangulatot nem kis mértékben táplálják azon hírek, melyek szerint Franciaország erőly lépéseket szándékozik tenni a déli ostromzár feloldására s e végett Anglia közremiködedést is igénybe vette volna; hol e felhívás igen kedvező fogadtatásban részesült, miután a Trenttgy megoldásával teljességgel nincsenek megelégedve.

London, jan. 15. Angliának a háborura való előkészületekre tett kiadásai nem haladnak meg két millió font sterlinget; míg Amerika pénzügyét bukottak lehet tekinteni.

Albert herczeg végrendeletileg összesen magán vagyonát a királynőnek hagyta, hogy azt ifjabb gyermekei részére kezelje.

Franciaország. Páris, jan. 14. A „Pays” az ausztriai császár öt felsége velencei utjáról beszélve, annak nagy fontosságát tulajdonít. Ugyanezen lap szerint Rechberg gróf fontos párisi és szt. pétervári sürgönyöket vitt magával Velenczébe.

Olaszország. A castellamare zavargásról, mely mint közelebből érintettük, interpellatio tárgya volt a turini kamarában, palermói tudósítások következők részleteket közölnek: Újév napján egy csoport népsüpredék az említett városba rohant, s legelőbb is a nemzetörparancsnokot Burrosot s néhány szabadelvűt egyént, kikkel a kávéházban volt, meggyilkolták. Azután le s feljártak az utcákra, ezt kiáltva: „Le a szabadelvűekkel! Eljen a köztársaság! Eljen Garibaldi! El az ujjonozással! A szabadelvűek hazait felgyújtották, a meggyilkolt nemzetörszázados nejt és leányát a tűzbe dobták. Két ágyut hatalmukba kerítvén, a „Mozambano” frégát- és „Ardita” ágyunaszádra lödöztek. Csakhamar vadász és esendőr csapatok küldetvén ellenük, eltorlaszolták magukat s erős ellenállást fejtettek ki. De a vadászok áttörvén a torlaszokon, 34-et elfogtak, hetet a helyszínen agyonlőtek, köztük egy fejezvesen elfogott papot is. A katonaság részéről 3 tiszt esett el. A megfutamlott gyűlést folytatást üldözték, mint vadakat, a hegyek között is. Számukat összesen mintegy 2-300-ra teszik. Futás közben is gyilkoltak Alcamoban, hol két az utcán nyugodtan sétáló törzstiszt lett dühök áldozatává. Palermoban, hogy a bir jan. 2-án érkezett, oly nagy volt az ellenük való ekésere, hogy az összes nemzetör és tanulóifjuság kívánta, hogy e süpredék ellen vezettessék. Általános a hiedelem, hogy e vadesoportot a néhány hét előtt siciliiai partokra kiszállott ügyökök toborzották és lázították fel. Palermói lapok ugyanis jan. 7-ről a családjával együtt oly vandalkesgyetlenséggel kivégzett nemzetörszázadosnak egy iratát közlik, melyben ez felhívta a kormányt, hogy tenne lépéseket a bourbonista ügyökök ellen, kik a szigeten toborzanak a népalja között. A közvélemény bibáztatta Riccasolt, hogy a közigazgatási államokra roszul választotta meg az egyéneket, s e közméltatlankodás eredményeül várják, hogy február 1-én ki fog adni az ut a jelenlegi helytartónak, kint reactionariusabb hajlamuak tartanak, mintsem azt a közbátorság érdeke megengedné.

Mint szombati számunkban röviden említve volt, Crispi a követ kamara jan. 11-iki ülésében interpellalta a belügyminisztert a Castellamareban történt sajnos események iránt, mint a melyekről szerinte a hivatalos lapok nem hoztak eléggé világos közlést. A miniszterelnök válaszában kijelenté, hogy a castellamarei felkelés csupán ama városra szorított, se viszhangra nem talált, se további következményei nem lettek, s habár némelyek annak áldozatául estek is, ezek száma csekély volt; mi azonban így is igen sajnos tény. A felkelés később elnyomatott, a felkelők megöltek vagy szétszórattak, a nyugalom helyreállott; s most Sicília helyzete újlagg kitűnő. Crispi óhajta, hogy a mi-

niszterelnök állításai tökéletesen valósuljanak. Azonban kiszállásokról s reactionariusokról beszéltek; továbbá bizonyos, hogy a castellamarei felkelést már régóta előreláták; s Burroso, ki egész családjával együtt meggyilkoltatott, előre megmondá azt, a mi fájdalom! nagyon is valósult. Szónok hozzátesszi, hogy ő részéről előre óvanti a központi kormányt. O nem akar vádat formulálni; azonban a kormányt korszerű intézkedések tételére szólítja föl, nehogy ilyenümi tények ismétlődjenek. Szerinte Siciliában tetemes elégtelenség létezik; különösen a papság állása olyan, mely alkalmas ezen elégtelenséget növelni s újabb zavarok magvait hinteni el. O már régóta értesíté a kormánrt arról, hogy Siciliának egyik egyházi főhivatalnok a, ki a főtörvényszék élén áll, határozott ellensége a nemzeti ügynek. Girgenti tartományában legújában szintén rendtelenségek történtek. Egy községben a diéső, savoyai cimer levétett s helyébe egy fekete kereszt állítottat föl. Ezért Crispi a kormánrt újabb zavarok megelőzésére szólítja föl; ugy hogy Siciliában teljes nyugalom élédhessen föl.

Nápolyban jan. 5-én a deákok „Le a miniszteriummal! Eljen Garibaldi!” kiáltással járták be a főutczákat. E hó 15-ig még semmi lépés sem tétetett ezen bűntéte ellen. Az „Italia una” című ellenzéki lap jan. 7-i számában erről következőleg nyilatkozik: „A rendőrtünyökök semmit sem mertek tenni a tegnapielőtti tüntetés ellen, s mi szerencsét kívánunk ezen eszélyes maguktartásához, miután ama tüntetés semmi sem volt egyébb, mint 9 millió ember óhajta.”

Turin, jan. 15. Az „Opinione” meghazudtolja azon némely külföldi lapok által terjesztett hírt, mintha egy angol, francia és német töképezésekből alakult társulat Olaszország koronajóságait 800 millión megvásárolta volna, s kijelenti, hogy a kormánrt részéről semmi ilyes ajánlat nem tétetett.

Mazzini ellenzi, hogy barátai érte kegyelmet kérjenek. O úgy vélekedik, hogy az ellene Piemontban hozott halálos ítélet nem zárhatja el előtte az ország új határait; legfeljebb tehát a büntetés megsemmisítésére lehetne hivatkozni.

A nizzai kivándorlottak újév alkalmával üdvözlétket küldötték Garibaldiak, mire ez következőleg válaszolt: „A nizzaiakhoz, számkivetési sorsosimhoz Genuában. Halálan fogadom önöknek a hazai föld szabadsága iránt nyilvánítt kívánatait. Mi, mint világpolgárok, minden nemzetet szeretünk különbség nélkül; de egész életünkön át küzdeni fogunk a zsarnokság és családok ellen. Fogadják stb.

Garibaldi.

A Garibaldi-bizottmány Genuában új év óta „Roma e Venezia” című új politikai lapot ad ki. Az első számban egy hasonló című vezércikket közölt, mely a Rómára és Velenczére vonatkozó programot tartalmazza. A lap jellegű a caprai hős néhány jellemző szavát hordja homlokán, s minden számában előfordul a „szent harez” szükség volta, melynek Olaszország gyalázatát le kell mosnia.

A II. Ferencz Rómából eltávolítása iránt folyó értekezésekről a „Botschafter” következőleg ír: Tudjuk, hogy Franciaország illendően tartotta felszólítani Ausztriát, nyujtana segédkezet azon fázadozáiban, hogy II. Ferencz ő flgét Rómában menhelyének elhagyására bírassa. De mi azt is tudjuk, hogy az osztrák kormány el van határozva, erre csak egy feleletet adni, még pedig azt: „hogy a császári kormány nemcsak önmagát tartóztatja vissza minden olyan lépéstől, mely II. Ferencz ő flgének azon fájdalmas helyzetét, melybe árulás és rablási vágy által jutott, a legkevésbé is súlyosbithatná, hanem Franciaországnak is minden további unszólását azon menhely elhagyására, mely őt, mint ő szentsége vendégét és római polgárt megilleti, olybá veendi, mint a Piemont kedvérti megértését a be nem avatkozás elvének, melyet maga Franciaország proclamált.” Petrulla herczeg, mint az idéztük lap értesült, fel van hatalmazva, hogy tudassa uralkodójával a cs. kir. kormánrt ezen érteletét.

A „Vaterland”-nak írják, hogy darab idő óta sok francia megy Párisból Gennába, s ott a szabad-csapatokba iratják be magukat. Valami készűl Gennában, jegyzi meg a „Vaterl.” tudósítója, a magyarok és lengyelek csak úgy hemzsegnek, s minden volt garibaldistatist odagyűlekezik.

Turin, jan. 12. Türr tábornok csakugyan a király hadseregé lett, a hadügyminiszter ellenzése dacára. Egyéb-é ez ellenzés, úgy látszik, nem volt nagyon komoly, mert a miniszter maga belátván, hogy alkalmas tisztokban hiányt szenved, minden különbséget eltörölt az önkényes és rendes tisztek között.

Az „Opinione” jan. 12-i számában egy cikket közöl, melyben tiltakozik azon állítás ellen, mintha az olaszok azon esetre, ha Velenczét megkapják, Tirolt, Istriát és Dalmátiát is követelnék.

Németország. Berlin, jan. 15. A követek házának első ülésében Kúthne követ, mint a kamara legidősebb tagja vette át a korelnökséget. Erre következett a tollvivők kinevezése s a követek sorshuzás utjáni osztályozása. Az úrak házában elnökválasztás volt. Hohenlohe-Ingelfingen herczeg választottat elnöké. Első alelnök lett gróf Stolberg Eberhart. A második alelnököt a közelebbi ülésben választják.

Berlini lapok jelentik: „Hogy a trónbeszédet ez alkalommal szó nélkül hallgatták el, ennek oka nem az általa tett benyomásban keresendő; hanem kifejezett kívánsárra történt így.”

Az igazságügyminiszter felbatalmazta a törvényszékeket, hogy zsidó vallású jogászokat alkalmazhassanak államügy-szi segédeké. Ezenfelül az államminiszteriumban indítvány tétetett, hogy az alkotmánynak megfelelőleg, zsidó vallású törvényszéki ülnökök is bocsátassanak bírói hivatalokra.

Oroszország. A szentpétervári színházban közelebből „Tell Vilmos” dalmi adatása alkalmával nagy tüntetés volt. Midőn a három szabadságös Schweiz megmentésére esküszik, a tenorista e szót „szabadság” nagy hangerővel énekelve, mire a közönség szünni nem akaró tapsban és éljenzésben tört ki. A „szabadság” szót háromszor kellett

